

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Summula Casuum Conscientiæ

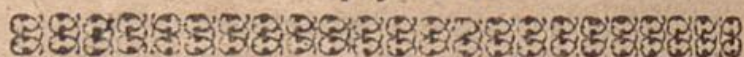
In Qva Agitur De Præceptis Ecclesiæ, De Officio Confessarii, Ac De
Censuris

Petrus <a Sancto Josepho>

Coloniæ Agrippinæ, 1652

Capvt III. De excommunicationibus in particulari.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41572

CAPVT III.

D'E EXCOMMUNICATIONIBVS
in particulari.

ARTICVLVS I.

De excommunicationibus Papæ in Decreto re-
seruatis.

EX communi sententia, vna tantum excom-
municatio Papæ reseruata in Decreto con-
tinetur, ea nimirum quæ spectat ad per-
cussores clericorum, aut monachorum,
hisque verbis continetur. *Si quis suadente
diabolo huius sacrilegii reatum incurrerit, quod in cleri-
cum vel monachum violentas manus iniecerit, anathema-
tis vinculo subiaceat, & nullus Episcoporum illum præ-
umat absolueri, nisi mortis urgente periculo, donec Apostoli-
co conspectui presentetur, & eius mandatum suscipiat.*
Ita refertur 14. q. 4. c. *Si quis suadente*, ex Innocent. II.
in Concil. Later.

Ad horum autem intelligentiam, multa obseruan-
da sint, 1. particulam, *si quis*, ad omnes fideles censu-
ræ capaces cuiuscunque sint conditionis, sexus, vel
ætatis extendi, ita vt excommunicationem Papæ re-
seruatam incurrant, si violentas manus in clericum
vel monachum suadente diabolo, seu iniuste iniici-
ant.

Obseruandum 2 nomine clerici intelligi non mo-
do illum qui in sacris, vel in minoribus ordinibus
constitutus est, sed eum etiam qui tantum prima
tonsura est initiatus. Vt autem hæc censura incur-
ratur, necesse est vt clericum priuilegium canonis
non amiserit.

Qua-

Quæres quomodo hoc priuilegium amittatur. Respondeo amitti multipliciter: si clericus bigamiam contrahat, quod fit quando cum duabus virginibus validè matrimonium iniuit, & consummauit, aut cum vnica vidua, vel corrupta. Constat enim ex c. vnico de *Bigamis in 6* bigamos omni priuilegio clericali priuatos esse, & coercitioni fori secularis addictos, vsque sub anathemate prohibitum, deferre tonsuram, vel habitum clericalem.

Vnde patet hoc non habere locum in clericis, qui in Sacris ordinibus constituti, tale matrimonium ineunt, cum ob nullitatem illius, verè bigami esse non possunt, vt constat ex c. *nuper*, ex c. *à nobis*, de *bigamis non ordinandis*. Quare eos percussione incidit in poenam canonis. Cum illis tamen dispensare non licet, non propter Sacramenti defectum intentionis cum opere subsecuto, vt habetur ex Innoc. III. locis proximè citatis.

Secundò hoc priuilegium amittunt clerici dimisso habitu, si se tyrannidi, & enormitati inuerecundè immiscerent, id est, qui publicè rapinis, homicidiis, aliisque eiusmodi criminibus se polluunt. Ita sumitur ex c. *cum non ab homine*, de *sententia excommunicationis*, vbi Clemens III. respondet occisores eiusmodi clericorum, aut presbyterorum, in odium clericalis excessus & terrorem, atque correctionem similibus, canone lata sententiæ minimè coerceri: iniungendam tamen eis poenitentiam competentem, aliquantulum asperiores, quàm si in laicos talia commisissent.

His consentanea traduntur infra c. *Perpendimus*, vbi idem Pontifex interrogatus, quid sentiendum esset de interfectores cuiusdam Sacerdotis, qui cum se fingeret filium Regis, armis acceptis *seditionem fecit & guerram*, responderet sibi non videri, quod eius interfectores, ad obtinendam absolutionem, sedem Apostolicam adire teneantur; sed iuxta merita personarum, eis competentem poenitentiam iniungendam.

Tertio hoc privilegio priuantur clerici, quando relicto habitu clericali, arma militaria gestare nullatenus erubescunt, si à prælato suo ter moniti, noluerint arma deponere. Hoc patet manifeste ex c. *in audientia* eodem titulo, vbi quaritur, temeraria manu iniectioe facta in clericum, excommunicatus quis ipso iure notatur: & respondet Clemens III. His verbis. *Huiusmodi clerici si à Prælatis suis tertio commoniti militaria noluerint arma deponere, de privilegio clericorum subsidium aliquod habere non debent.*

Quarto privilegium canonis amittunt clerici, qui artem ignominiosam mimi, aut ludionis exercent, vt constat ex cap. *vnico*, de *vita & honestate clericorum* in 6. his verbis: *Clerici qui clericali ordinis dignitati non modicum detrahentes, se iocularis, seu galliardos faciunt, aut bufones, si per annum artem illam ignominiosam exercuerint, ipso iure: si autem tempore breviori, & tertio moniti non respuerint, careant omni privilegio clericali.* Vbi notandum est hoc privilegio priuari, non modo clericos qui anno integro artem illam exercuerunt, sed illos etiam qui breviori tempore, si ter moniti (à proprio scilicet Episcopo) eam non abiecerunt.

Quinto eadem pœna mulstantur clerici, qui publice artem lanionis, vel carponis exercent, cum aliquo tamen discrimine, de quo in *Clement. c. de vita & honestate clericorum*, vbi statuitur, vt qui per Diocœsanos moniti à tali officio non abstinere, aut illud reassumunt, si sint coniugati, privilegio clericali omnino priuentur, quoad res scilicet, & personas: si vero non sint coniugati, in rebus tantum, quamdiu habitum retinent, eo autem dimisso, etiam in personis, donec à tali arte destiterint.

Ceterum clerici dicuntur priuari clericali privilegio in rebus, quando eorum bonis tributa imponi possunt; at quoad personas, possunt priuari privilegio clericali dupliciter, primò ita vt priuentur tantum
priui-

privilegio canonis adeoque eos percutiens non incidat in excommunicationem latam in *c. si quis suaverberare*, de quo agimus. Secundò ita ut priuilegium etiam privilegio fori, adeo ut ad forum seculare trahi possint.

Secundò idem priuilegium amittitur per realem degradationem, ut liquet ex *c. degradatio, de pœnis in 6.* tibi Episcopo iniungitur, ut cum vltima veste clericum, quem solemniter degradat, exuit, his aut similibus verbis utatur. *Autoritate Dei omnipotentis, Patris & Filij, & Spiritus sancti ac nostra, tibi auferimus habitum clericalem, & deponimus, degradamus, spoliamus, & exuimus te omni ordine, beneficio, & priuilegio clericali.* Hoc autem procedit de reali & solemniter de gradatione, nam verbalis tantum depositio eiusmodi pœnam non infert, ac multo minus suspensio, vel excommunicatio. Quo fit ut clericum verbaliter tantum depositum, aut suspensum, aut excommunicatum grauius percutiens, in centuram canonis incurrat.

Observandum 3. sub nomine monachi comprehenditur generatim omnes Religiosos, clericos, & conuersos, professos, & nouitios: itemque Moniales non modo choro deputatas, sed etiam conuersas; nec tantum profestas, sed etiam nouitias. Dubitatur autem an eo priuilegio gaudeant Eremitæ, qui nulli Regularium Ordini addicti sunt: ad quod respondemus cum distinctione. Nam qui ex voto obedientiæ Episcopo sunt subditi, & ab illo alicui loco sacro deputati, tali priuilegio gaudent ex communi sententia: non autem vagi, qui nullam eiusmodi obligationem susceperunt; cum nulla ratio sit, cur inter personas sacras, & Ecclesiasticas locum habere debeant.

Observandum 4. per manus violentas intelligi, quamcunque violentiam iniuriosam clericis, aut monachis illatam, quod plerisque modis contingere potest: ut si quis eiusmodi personas grauius verberet manu, baculo, pugione, &c. si calcibus imperat,

si vi trahat, aut detineat, iitue aliquid per vim eripiat, modisue similibus. Vnde ex Innoc. III. c. *nuper, de sententia excommunicationis*, laici excommunicantur, qui clericos sine corporis latione, in custodia detinent publica, vel priuata, aut detruunt in vincula. Non sufficit autem ad incurrendam excommunicationem, verba contumeliosa in clericum iactare, nisi accedat actio aliqua exterior, qua ipsius personæ vis inferatur, aut quæ sit illi valide iniuriosa; vt si quis in faciem illius spueret, &c.

Obseruandum 5. hanc pœnam extendi ad mandantes percussione, si effectus sequatur, & ad ratam habentes percussione, si eorum nomine facta sit, quia hæc ratio habitio retrotrahitur, & æquiualeat mandato: item ad consilium dantes, vel auxilium præstantes & ad non impediens, quando impedire possunt, & ex iustitia impedire tenentur.

Obseruandum 6. varios recenseri casus, in quibus percutien clericum non incurrit excommunicationem, vt si ob iustam defensionem vitæ, honoris, & bonorum eum percutiat, quomodo excusatur femina clericum percutiens, qui vim ei inferre tentat; aut si cum propria vxore, matre, sorore peccantem fuste abigat; si correctionis vel disciplina causa eum percutiat, qua ratione superiores, parentes, & magistri excusantur, modo debitum moderamen in correctione seruent. si ex ioco, aut etiam ex subita indignatione, quæ merito à culpa mortali excusari possit.

Non tamen excusatur clericum consentientem percutiens, vt patet ex c. *contingit, de sententia excommunicationis* vbi refertur, contingere interdum vt clerici, si quem offendant, & satisfacere velint offenso, secundum morem patriæ quem inter se laici obseruant, corpora sua sponte supponant triginta, aut pluribus, vel paucioribus percussioneibus sustinuit, & talem percussione, etsi non sit violenta, tamen iniuriosam videri, non quidem clerico, quia volenti

non

non fit iniuria, sed ordini clericali. in cuius maxime fauorem canon, de quo hic agimus, fuit promulgatus.

Quod verò spectat ad clericum, qui in sui percussione consentit, ille quidem de facto non incurrit excommunicationem, sed tantum statuitur vt ab Episcopo excommunicetur, si contra illius prohibitionem se sponte subiecerit, interimque provideatur, vt clericus iniuriam passo, sine iniuria clericali satisfaciatur competenter, quatenus inter eos valeat pax rationabiliter reformari.

Si tamen clericus seipsum grauius ex ira, aut desperatione, aliaue simili causa percutiat, non puto eum ab excommunicatione posse excusari, cum reuera clericum, suadente diabolo, lædat, & grauem ordini clericali iniuriam inferat. Verum pœnitentiæ causa seipsum moderatè flagellare, aut flagellandum alteri subiicere, id omnium Catholicorum consensu, licitum est, imò & Deo valde gratum.

Observandum 7. etsi hæc excommunicatio, per se loquendo, summo Pontifici sit reseruata, alios tamen ab ea posse absoluerè, quando percussio est leuis, nempe Episcopum per se, vel per alium ad id delegatum, idemque Vicarium Generalem, & ab eo deputatum: quia quoad hoc est Ordinarius, sicut Episcopus, cum quo vnum tribunal constituit. Atque idem dicendum de Abbate, Guardiano, Priore, aliisque monasteriorum Superioribus supremis vt patet ex c. *cum illorum*, & c. *canonica*, de sententia excommunicationis. Quorum tamen priori statuitur, vt si claustralis aliquis in religiosam personam alterius claustrum manus iniecerit violentas, per Abbatem proprium, & eius qui passus est iniuriam, absoluantur.

Dubium est autem, quamnam dicatur leuis percussio. *Respondeo* non dici leuem, quæ cum culpa tantum veniali coniuncta est, sed quæ etsi sit mortalis, ab enormi non parum distat. Vnde ex communi sententia, percussio quæ fit pugno, aut pede, regulariter non nisi leuis censetur, etsi ad mortale peringat.

Dico, *regulariter*, nam interdum ob circumstantias potest esse grauis, vt si Superior la datur, aut percussio coniuncta sit cum graui scandalo, aut cum magna sanguinis effusione aliisque circumstantiis quæ prudenter consideranda sunt, vt rectum de peccati grauitate, illiusque reseruatione iudicium ferri possit,

ARTICVLVS II.

De excommunicationibus Papa in Decretalibus reseruatis.

VARIÆ ex his libris afferri solent: *prima* sumitur ex *c. quarenti, de Officio, & potestate iudicis delegati*, quæ loco statuitur, vt delegatus à Papa si excommunicet illum qui rei iudicata parere contemnit, non solum intra quadrimestre tempus, quod ad soluendum debitum à lege reo conceditur, sed vsque ad integrum annum, iurisdictionem sibi commissam ad exequendam sententiam valeat exercere: vnde colligitur, si ita excommunicatus intra annum à delegato, qui eum excommunicauit, non absoluitur, illius excommunicationem non nisi à delegante, qui est summus Pontifex, tolli posse: eo quod iurisdicctio delegati post annum extinguitur.

Secunda sumitur ex *c. Ad falsariorum, de crimine falsi* vbi Innoc. III. falsantes litteras Apostolicas excommunicat cum suis fautoribus, his verbis. *Hos enim omnes falsarios litterarum nostrarum qui per se, vel alios vitium falsitatis exercent, cum fautoribus, & defensoribus suis anathematis vinculo decernimus innodatos: statuentes vt clerici qui falsarij fuerint deprehensi, omnibus officiis & beneficiis Ecclesiasticis perpetuo sint privati. Ita quod qui per se falsitatis vitium exercuerint, postquam per Ecclesiasticum iudicem fuerint degradati, seculari potestati tradantur, &c.* Addit Pontifex clericos qui litteris falsis vtuntur, officiis, & beneficiis Eccle-

Ecclesiasticis spoliandos, laicos vero tam diu manere excommunicatos, donec satisfaciant competenter. Verum in toto hoc capite nullum est verbum, ex quo constet: hanc excommunicationem esse Papæ reservatam; reservatur tamen in Bulla cœnæ, de qua postea.

Tertia sumitur ex eodem titulo c. *Dura saepe* & adijcitur vbi idem Pontifex præcipit Episcopis, vt generalem excommunicationis sententiam promulgent, quam per singulas parochias faciant frequentius innovari; quod si quis falsas litteras se habere cognoscit, intra 20. dies litteras illas aut destruat, aut resignet, si pœnam excommunicationis voluerit evadere, quam nisi in mortis articulo, sine ipsius mandato, à quoquam non vult relaxari.

Quarta refertur c. *conquesti*, de sententia excommunicata. vbi Clemens III. hoc statuit contra nonnullos, qui quasdam Ecclesias violenter confregerant, & spoliauerant. *Quoniam igitur gravia sunt, nec clausis debeat oculis præteriri mandamus quatenus si est ita, memoratos sacrilegos excommunicatos nunciatis, & faciatis sicut excommunicatos arctius euitari, donec passis iniuriam congruè satisfaciant, & damna pro eis data resarciant, & cū litteris vestris, rei veritatem continentibus, Apostolico se conspectui representent.* Ex quibus verbis patet 1. hanc censuram esse latæ sententiæ, cū Pontifex præcipiat Episcopis, vt sacrilegos illos de quibus agit, denunciet excommunicatos. 2. eiusmodi excommunicationem non incurri ob solam effractionem Ecclesiæ, nec ob solam illius spoliationem, sed propter vtrumq; simul iunctum. 3. excommunicationem prædictam non nisi post denunciationem esse Papæ reservatam, adeoq; antequam fiat denunciatio, posse ab Episcopo, imò & à quocunque Sacerdote, ad audiendas confessiones approbato, tolli.

Quinta habetur c. *Tua nos*, eodē titulo, vbi statuitur qui non solum eos in clericos temerarias manus iniiciunt, sed etiam incēdiarios, ex quo sunt per Ecclesiæ sen-

sen-

sententiam publicati, pro absolutionis beneficio ad fidem Apostolicam mittendos esse. Vbi nota 1. hanc censuram ferri generatim contra incendiarios, adeoque siue loca sacra, siue domos prophanas incendant. 2. eam non nisi post denunciationem ab Episcopo factam, summo Pontifici reservatam esse.

Sexta sumitur ex *C. nuper* eodem tit. vbi statuitur, eum qui nominatim excommunicato scienter communicat in crimine criminoso, & consilium, auxilium, vel fauorem impendendo, quinque proinde ratione damnati criminis, videtur in eum delinquere qui damnauit, non nisi a damnante vel ab eius superiore absolui posse. Ex quo manifestum fit, communicantem eo modo cum excommunicato nominatim à Papa, non nisi à summo Pontifice, ab excommunicatione quam contraxit, absolui posse.

ARTICVLVS III.

De excommunicationibus in 6. Decretalium, & in Clementinis Papa reservatis.

MVLTA sunt etiam excommunicationes Romano Pontifici in 6. Decretalium reservatae. *Prima* est contra illos qui, sine licentia speciali summi Pontificis, aliquem Magnatem in Senatorem, Capitaneum, Patricium, aut Rectorem vrbis Romanæ eligunt, vt patet ex *c. Fundamenta, de electione, & electi potestate*. Verùm huius censuræ rarus est vsus, cùm talis electio à summo Pontifice fieri solet.

Secunda colligitur ex *c. clericis de immunitate Ecclesiarum* vbi prohibetur clericis, ne de rebus suis, vel Ecclesiarum aliquid soluant laicis, sub quocunque colore mutui, subuentionis, doni, vel alio quolibet absque licentia Apostolicæ sedis: & laicis ne quid tale à clericis exigant, vel recipiant. Inobedientes verò ipso facto excommunicantur, itemque iis auxilium, consilium, vel fauorem publicè, vel occultè, scien-

lenter dantes. Ibi etiam dēcernitur, vt à tali censu-
nemo absolui possit, absque sedis Apostolicæ au-
toritate, & licentia speciali, præterquam in mortis
iculo. Verùm authores communiter aduertunt,
quod excommunicationem, quoad clericos prædi-
cantes, fuisse reuocatam in Clementina 1. de
iurisdictione Ecclesiarum.

Tertia sumitur ex C. *felicitis, de panis*, vbi ipso facto
excommunicantur, qui Cardinalem hostiliter in-
iuriant, & si non percutiant, aut capiant; item per-
cussos, aut capientes; ac præterea hæc fieri man-
dantur, aut consules; ac denique facientibus fa-
cientes, eo sue receprantes, aut scienter defendentes.
Additur præterea tam insecutorem, quàm alios tan-
tum mali participes, quamdiu in sua contumacia per-
sisterint, singulis diebus Dominicis & festiuis, pul-
satis campanis, & candelis accensis per omnes loci
Ecclesias, in quo tantum facinus fuerit atten-
tum nec non ciuitatum, & Diocesium vicinarum,
excommunicatos publicè denunciandos esse, nec
alio, quam à Romano Pontifice, posse absolui, nisi
in mortis articulo.

Quarta habetur C. *Quicumque, de sententia excommu-
nicationis*, vbi in primis excommunicantur, qui ex-
communicant, quod in Reges, Principes, Barones, aut quoscun-
que alios excommunicationis, suspensionis, seu in-
diti sententia fuerit promulgata, licentiam ali-
quid dederint offendendi in personis, vel rebus suis,
vel suorum, eos qui tales sententias protulerunt,
et quorum sunt occasione prolata, vel easdem sen-
tentias obseruantes, seu taliter excommunicatis com-
municare nolentes, nisi licentia illa sit re integra, id
est, ante executionem, reuocata, aut si grauamen in-
iuriam illatum est, nisi hæc intra dies octo sint resti-
tuta, aut satisfactio pro ipsis impensa. Secundo e-
iusmodi excommunicatio extenditur ad omnes,
qui prædicta licentia data vtuntur, vel proprio mo-
do ea exequuntur, ad quæ committenda Ponti-
fex

fex

lex licentiam dari vetat. Tertiò statuitur, vt qui in ea excommunicatione permanserint duorum mensium spatio, non possint ab ea, nisi per sedem Apostolicam, absolutionem obtinere.

Quinta sumitur ex c. eos qui, eodem tit. vbi statuitur 1. absolutum propter mortis periculum, vel alia de causa, ab eo à quo aliàs non poterat absolui, si cessante impedimento non se præsentet cum commodè potest, ei à quo aliàs absolui debebat, in eandem sententiam reiacidere. Ex quo patet, quando censura summo Pontifici erat reseruata, quæ recurrit eidem reseruari. 2. idem dicendum de iis qui à Pontifice, vel ab ipsius legato sunt absoluti, ea lege vt suorum Ordinariorum, vel aliorum se conspectui representent ab iis pœnitentiam suscepturi, & passis iniuriam satisfactionem exhibeant competentem, si hæc cum primum commodè poterunt, non curauerint adimplere.

Haftenus de excommunicationibus Papæ reseruatiss in 6. iam quod ad eas spectat, quæ in Clementina referuntur, sequentia obseruanda sunt. In primis Inquisitores, vel eorum substituti, qui odij, gratiæ, vel amoris, lucri, aut commodi temporalis obtentu, contra iustitiam, & conscientiam suam omiserint, contra quemquam procedere vbi fuerit procedendum, super huiusmodi (nempe hæretica prauitate,) aut obtentu eodem, prauitatem ipsam, vel impedimentum Officij sui alicui imponendo, eum super hoc præsumperint quoquo modo vexare, præter alias pœnas, pro qualitate culpæ imponenda eisdem, Episcopus, aut superior suspensionis ab officio per triennium, alij verò excommunicationis sententiam eo ipso incurrant. A qua quidem excommunicationis sententia, qui eandem incurrerint, nisi per Romanum Pontificem nequeant, præterquam in mortis articulo, & tunc satisfactione præmissa, absolutionis beneficium obtinere, nullo in hac parte priuilegio suffra-

affragante. Ita refertur in Clementina *multorum, §. 1.*
de hæreticis.

Deinde in Clementina *Religiosi, de priuilegiis*, ex-
 communicationis sententia ipso facto incurrenda,
 sedique Apostolicæ reseruata, imponitur Religiosis
 qui clericis, aut laicis Sacramentum vñtionis extre-
 mæ, vel Eucharistiæ ministrare, vel matrimonia so-
 lemnizare, sine speciali licentia Pæccialis presby-
 teri, aut qui excommunicatos à canone, præterquam
 in casibus à iure expressis, vel priuilegiis sedis Apo-
 stolicæ concessis eisdem, vel à sententijs & per statu-
 ta prouincialia, aut synodalia promulgatis, seu à pæ-
 catis, & culpa absoluere quemquam præsumpserint. Et
 præcipitur Ordinariis locorum, vt postquam de hoc
 casu constiterit, excommunicatos faciant publicè
 denunciari, donec de absolutione ipsorum eis fuerit
 certa fides.

Vbi nota 1. per absolutionem à pœna, & culpa, ibi
 communiter intelligi concessionem indulgentiæ
 plenariæ; quo fit vt religiosus ad confessiones audi-
 endas approbatus, si post absolutionem à peccatis,
 concedat pœnitenti indulgentiam plenariam, in
 hac excommunicationem incidat.

Nota 2. ista intelligi de Religiosis, qui sine debita
 licentia, prædicta administrant; at nunc communi-
 ter Religiosi possunt ex priuilegio, à sede Apostolica
 illis concessio, Eucharistiæ secularibus administra-
 re, excepto die Paschatis.

Nota 3. per solemnizationem matrimonij, intelli-
 gitur solemnem benedictionem nuptialem; quare Re-
 ligiosi sine licentia matrimonio coniungentes ali-
 quos, non incurrunt hanc excommunicationem, si
 benedictionem non benedicant.

Nota 4. Religiosos qui sine speciali licentia, extre-
 mum vñtionem, & Eucharistiæ alicui in extremis
 sacramento conferunt, in dictam censuram non incur-
 runt, nisi aliud desit à quo hæc Sacramenta administrari
 debent. Cùm verisimile non sit, Pontificem ad hunc
 casum

casum prædictam prohibitionem velle extendere.

Notas idem communiter affirmari de eo, qui bona fide prædicta administrat, putans Parochum non ægrè laturum: quia censura fertur tantum contra Religiosos, qui Sacramenta illa administrare præsumunt, sine speciali licentia.

Rursus in Clementina, *si quis de panis*, excommunicatur quicumque suadente diabolo, quemuis Pontificem iniuriose, vel temerè percusserit, aut ceperit, aut banniuerit, seu eiecerit, vel hæc mandauerit fieri, aut facta ab aliis rata habuerit, vel socius in his fuerit facientis, aut consilium in his dederit, aut fauorem, vel scienter defensauerit: hæcque excommunicatio reseruatur summo Pontifici, præterquam in mortis articulo. Quo loco aduerte ibi excommunicari auxilium, vel consilium dantes in prædictis, quod non debet extendi ad eos, qui consulunt reo vt fugiat, vel qui ad hoc ei auxilium præbent.

Et eodem tit. *c. cupientes, s. sano*, plectuntur excommunicatione Romano Pontifici reseruata, temerarij violatores constitutionis illius, quæ Religiosis, & clericis secularibus prohibet, ne aliquos ad vouendum, iurandū, vel fide interposira, seu alias promittendum inducant, vt sepulturam apud eorum Ecclesias eligant, vel iam electam vltèrius immutent. Ex quibus verbis colligitur, Religiosos, aut clericos qui alicui suadent, vt in propria Ecclesia sepulturam eligat, hanc censuram non incurrere, modo non suadeant vt voto, vel iuramento ad hoc se obliget: neque illos qui aliquem inducunt, ad eligendam sepulturam in Ecclesia aliena, etsi votum, aut iuramentum ea de re ab illo emitti curent. Neque, iuxta nonnullos, eos qui inducunt ad vouendum, si hæc inductio effectu careat; oppositum tamen quoad hoc videtur probabilius, si cætera adsint, cum ipsa inductio per se & directè prohibeatur, vt patet ex verbis relatis. Notandū autem temerarios violatores non

dicuntur eos qui ex ignorantia, & bona fide ad hoc inducunt, modo ignorantia non sit affectata.

Tandem in Clementina, *gravis, de sententia excommunicationis*, fertur excommunicatio Papæ reservata contra nobiles quosdam & dominos temporales, qui terris eorum Ecclesiastico suppositis interdicto, non tantum in locorum suorum capellis, sed & in collegiatis, & aliis insignium locorum Ecclesiis Missas, & alia diuina officia publicè, & solemniter faciunt celebrari, vel qui ad officia celebranda nunc hos, nunc illos vocantes, & interdum, quod est deterius, compellentes, aut his non contenti excessibus, non solum per campanarum pulsationem, sed & voce præconis populos etiam interdictos, ut interdicti non obstante sententia, ad audiendas Missas veniant, faciunt euocari: aut qui suis subiectis licet excommunicationis, vel interdicti sententia innodatis, præcipere non verentur, ne de Ecclesiis exeant, dum Missarum solemnities celebrantur, etsi celebrantes moneant ut egrediantur. Itemque ipsi publicè excommunicati, & interdicti, qui in Ecclesiis nominatim à Celebrantibus, ut exeant moniti, remanere præsumperint, eadem censura ligantur. Ex quo patet, per Clementinam prædictam quatuor actiones sub excommunicatione Papæ reservata, prohiberi, quæ sedulo expendendæ sunt, propter nonnulla discrimina quæ inter illas reperiuntur.

ARTICVLVS IV.

De excommunicationibus Papæ reservatis in extrauagantibus.

PRIMA refertur in extrauag. *Prodiens, de crimine falsi* eosque afficit qui nullam habentes auctoritatem iuris, vel consuetudinem, seu priuilegium faciendi, moneram falsam ostendunt, & fabricant in regno Franciæ, & locis circumuicinis. Item eos qui

monetam falsam sub vero signo Regis Francorum, & Nauarræ studiosè deprauant, & ex hoc cadit à suo recto pondere. Illos etiam qui in locis circumuicinis; quibus de iure, aut consuetudine, seu privilegio ius competit fabricandi monetam, signum proprium monetæ regiæ, monetæ suæ quam fabricant, imprimere seu insculpere moliuntur, quamuis à iusto pondere monetæ regiæ deficiat. Eos denique qui scienter falsas monetas extra regnum prædictum emunt, & post intra regnum ipsum eas portant, vendunt & expendunt.

Secunda sumitur extrauag. *Dierum de pœnis*, ubi fertur excommunicatio Papæ referuata, contra quoscunque clericos, vel laicos de prouincia Marchiz Anconitanæ, vel aliunde in ea prouincia moram trahentes, qui rectorem, aut rectores illius, aliosue officiales captiuant, percutiunt, vulnerant, occidunt, aliiusue modis ibi enumeratis offendunt. Atque hæc duæ excommunicationes sumuntur ex extrauagantibus particularibus Ioannis XXII. quæ uero sequuntur, ex communibus extrauagantibus desumptæ sunt. Itaque

Tertia excommunicatio refertur extrauag. *detestanda, de sepulturis* ubi statuitur eos ipso facto esse excommunicatos, nec nisi per sedem Apostolicam, excepto mortis articulo, absolui posse, qui corpora fidelium, in terris Catholicorum morientium, alibi sepelienda crudeliter exenterant, ac in frustra vel membratim immaniter concidunt, & subsequenter aquis immerfa, exponunt ignibus decoquenda, & tandem ossa carne denudata ad locum sepulturæ deferunt tumulanda.

Atque hæc excommunicatio extenditur ad eos omnes, qui aliquid contra hanc ordinationem attentare præsumpserint, nec tantum ad eos qui hæc præstatunt, sed etiam ad mandantes, si executio sequatur: statuitur insuper ut ille cuius corpus sic inhumanè tractatum fuerit, Ecclesiastica careat sepultura. Verum hanc

hanc excommunicationem non incurrunt, qui cor-
pora defunctorum exenterant, & balsamo inungunt,
et diu incorrupta seruentur, vt praxis vbique proba-
ta ostendit.

Quarta sumitur ex extrauag. *grauē nimis de reliquiis*
et ueneratione sanctorum, vbi excommunicatione Pa-
pae reseruata feriuntur, tum qui affirmare præsu-
munt, eos qui credunt B. Virginem Mariam à pecca-
to originali, in sua Conceptione præseruatam fuisse,
hæresim incurrere, vel peccare mortaliter: tum
qui aiunt Officium Conceptionis celebrantes, vel
sermone ea de re audientes, alicuius peccati rea-
um incurrere: tum qui libros eiusmodi tenent, vel
habent. In fauorem autem partis oppositæ, tantum
statuitur, simili pœnâ, ac censura eos subiici, qui
nulli fuerint asserere, hæresis crimen, vel peccatum
mortale ab iis incurrî, qui existimant B. Virginem
tam peccato originali conceptam fuisse.

Quinta sumitur ex extrauag. *sane, de simonia*, vbi
liberibus, Prioribus, Decanis, Præpositis, & Magi-
stris, nec non Abbatissis, & Priorissis, aliisque Præla-
tis, quouis nomine nuncupatis, itemque Capitulis,
& Conuentibus prohibetur, ne à volentibus ingredi
eorum religionem, Ecclesias, vel domos, quoscunque
cibus, prandia seu cœnas, pecunias, iocalia, aut res
alias, etiam ad vsum Ecclesiasticum deputatas, vel
deputandas, directè, vel indirectè petere, vel exigere
in quo modo præsumant.

Deinde hoc decretum violantes excommunica-
tione Papæ reseruata feriuntur, si sint singulares per-
sonæ, suspensione verò si sit Conuentus, vel Capitu-
lum. Nec tantum accipientes censuram illam incu-
runt, sed etiam dantes. Concedit tamen Pontifex li-
centiam accipiendi, quæ ab ingredientibus sponte,
& plena libertate, omnique pactione cessante offe-
runtur.

Vbi nota i. hæc duo sedulo distinguenda esse, dare,
et recipere aliquid ex pacto pro ingressu religionis;

& dare, aut recipere aliquid pro sustentatione ingredientis: nam primum continet pactum simoniacum, quo temporale datur pro spirituali; secundum vero non item, quæ temporale tradit pro temporali.

Nota 2. aliquos hoc ita limitare, vt non sit simonia, aliquid recipere, aut dare pro sustentatione ingredientis, quando opes Monasterij non sufficiunt ad illius sustentationem, secus si ad id sufficiant. Verum hæc limitatio non probatur, quia siue Monasterij opes sufficiant, siue non, cum non tradatur nisi temporale pro temporali, vt supponimus; pactum ex ea parte non potest esse simoniacum, adeoque non infert censuram, de qua hic agitur; esto quondam auaritiæ notam adiunctam habeat.

Nota 3. sub ingressu religionis, ex communi sententia, comprehenditur maximè professionem, quia tunc effectus est consummatus. Quare quamuis interueniret pactum pro susceptione habitus, si postea rescinderetur, id non sufficeret ad contrahendam excommunicationem, quæ in dicta extrauagante lata est.

Sexta colligitur ex extrauag. cum detestabile, eodem tit. vbi statuitur vt vniuersi, & singuli, qui quomodolibet dando, vel recipiendo simoniam commiserint, aut quod illa fiat mediatores extiterint, seu procurauerint, sententiam excommunicationis incurrant, à qua non nisi à Romano Pontifice pro tempore existente, possint absolui. Huius autem excommunicationis, Pontifici reseruata, materia est sacrilegium in ordine, aut beneficio patratum.

Vbi sub ordine comprehenduntur etiam minores Ordines, imò & ex communi sententia, prima tonsura: nomine autem beneficii videtur intelligi non tantum beneficium propriè sumptum, sed etiam Officium Prioris, Guardiani, & similia, vt colligitur ex verbis illis extrauagantis, in Ecclesiis, Monasteris, Dignitatibus.

atibus Prioratibus, officiis Ecclesiasticis, & quibusvis beneficiis. Nomine autem simonia intelligitur realis, quia per hanc tantum effectus est completus.

Septima sumitur ex extrauag. *etsi dominici 2. de penitentiis & remissionibus*, ubi Sixtus IV. sub pœna excommunicationis sedi Apostolicæ reseruata, prohibet ne quis, prætextu facultatum ab ipso, vel ipsius auctoritate concessarum, offensæ Ecclesiasticæ libertatis, violationis, interdicti, à sede Apostolica impositi, hæresis, conspirationis in personam, aut statum Romani Pontificis, aliorumque criminum quæ ibi enumerantur, reos absolvere præsumat. Item ne quis eodem prætextu dispensare audeat in votis peregrinationis Hierosolymitanæ, Romanæ, & Compostellanæ, vel in votis castitatis, & religionis. Verùm hæc constitutio vix nunc aliquem usum habere potest, quia ad incurrendam excommunicationem eâ latam, oporteret prætextu facultatis Generalis à Sixto IV. concessæ, à casibus particularibus prohibitis absolvere; quod hoc tempore vix contingere potest.

Octava de qua in extrauag. *excommunicamus, de sententia excommunicationis*, fertur in eos qui aliquod pactum fecerint, seu aliquod paruum, vel magnum promiserint vel promissionem receperint aut ex pacto seu promissione quidquam dederint aut receperint magnum, vel paruum pro aliqua iustitia, siue gratia, pro se, aut pro alio, in causis, vel iudiciis, seu alias per litteras Apostolicas & quibuscumque modis apud sedem Apostolicam obtinenda. Eademque censura innodantur, qui scientes aliquem in prædictis culpabilem intra triduum non denunciant. Statuitur præterea, vt nullus ab ea excommunicatione absoluat, absque speciali mandato sedis Apostolicæ, nec nisi prius quantum dedit, vel recepit, tantum pauperibus largiatur. Decernit etiam Pontifex vt iustitia, seu gratia sic obtenta nullius sit momenti, omnique effectu careat, itemque vt ea vtens in simi-

excommunicationem à qua non nisi à Romano Pontifice absolui possit, incidat.

Nona habetur extrauag. *viam, de Regularibus, & transeuntibus ad Religionem*, vbi prohibetur Mendicantibus, sub pœna excommunicationis Papæ reseruata, & tam à recipientibus, quam à receptis ipso facto incurrenda, ne ad aliquem Ordinem Monasticum, præterquam Carthusianorum, prætextu cuiusuis facultatis, transuolare præsumant, sine licentia speciali sedis Apostolicæ: & consequenter statuitur, vt secus facta non teneant, nulliusque sint efficaciz, vel momenti.

Quo loco tria aduertenda sunt, 1. ex vi huius extrauag. non esse prohibitum Mendicantibus, ad Religionem Mendicantium transire. 2. nec sufficere quod quis cum licentia sui Prouincialis aut Generalis ad Ordinem aliquem Monasticum transeat, sed ad hoc necessariam esse specialem licentiam summi Pontificis, nisi aliunde eiusmodi potestas alicui Superiori Ordinum Mendicantium concessa sit. 3. v: prædicta excommunicatio incurratur, requiritur vt quis prætextu alicuius facultatis aut priuilegii, ex Ordine Mendicantium ad Ordinem Monasticum transeat.

Decima, de qua in extrauag. *Ad nostrum*, eodem tit. fertur in quoscunque Religiosos, qui absque Superioris Ordinis (sui licentia, sibi per ipsius litteras patentes concessa, ad partes transmarinas se transferunt. Itemque in Superiores qui aliis sui Ordinis quam viris litteratis, prouidis, & expertis eiusmodi licentiam concedere præsumunt.

ARTICVLVS V.

De excommunicationibus Papæ reseruatis in Bulla Cœnæ.

HÆC bulla quæ quotannis in die cœnæ promulgari solet, 20. excommunicationes Papæ reseruatas

con-

continent quarum *prima* fertur in omnes & singulos hereticos, quocunque nomine censeantur, & cuiuscunque sectæ existant ac eorum credentes, receptatores, fautores, & generaliter quoslibet illorum defensores, ac eorundem libros hæresim continentes, vel de religione tractantes, sine auctoritate sedis Apostolicæ scienter legentes, aut retinentes, imprimentes, seu quomodolibet defendentes, ex quavis causa publicè, vel occultè, quouis ingenio, vel colore, nempe in schismaticos, eosque qui se à summi Pontificis pro tempore existentis, obedientia pertinetè subtrahunt, vel recedunt.

Secunda fertur in omnes, & singulos qui ab ordinationibus seu mandatis Romani Pontificis, ad vniuersale futurum Concilium appellant, & in eos quomodo auxilio, vel fauore appellatum fuerit Collegia, Vniuersitates, & Capitula quæ appellant, pœna interdicti plectuntur.

Tertia in omnes piratas, cursarios, ac latrunculos maritimos discurrentes mare Pontificis, præcipue à monte Argentario vsque ad Terracinam, ac omnes eorum fautores, receptatores, & defensores.

Quarta in omnes, & singulos qui Christianorum nauiumcunque nauibus tempestate, seu in transfuerum, vt dici solet, iactatis, vel quoquo modo naufragium passis, sine in ipsis nauibus, siue ex eisdem eiecta, mari, vel in littore inuenta, cuiuscunque generis bona, tam in Tyrreni, & Adriatici, quam in cæteris cuiuscunque maris regionibus, & littoribus surriperint. Ita vt nec ob quodcunque priuilegium, cõuetudinem, aut longissimi, etiam immemorabilis temporis possessionem, seu alium quemcunque prætextum excusari possint.

Quinta in omnes qui in terris suis noua pedagia seu gabellas, præterquam in casibus sibi à iure, seu ex speciali sedis Apostolicæ licentia permissis, imponunt, vel augent, seu imponi, vel augeri prohibita

Sexta in omnes falsarios litterarum Apostolicarum, etiam in forma brevis ac supplicationum gratiam vel iustitiam concernentium, per Romanum Pontificem vel S.R.E. Vicecancellarium, seu gerentes vices eorum, aut de mandato eiusdem Romani Pontificis signatarum, nec non falso fabricantes litteras Apostolicas, etiam in forma brevis. & etiam falso signantes supplicationes huiusmodi sub nomine Romani Pontificis, seu Vicecancellarii, aut gerentium vices prædictorum.

Septima in omnes illos qui ad Saracenos, Turcas, & alios Christiani nominis hostes, vel hæreticos à sancta Sede expresse vel nominatim declaratos deferunt, seu transmittunt equos, arma, ferrum, filum ferri, stannum, chalybem, omniaque alia metallorum genera, atque bellica instrumenta, lignamina, canabem, funes, tam ex ipso canabe, quam ex quacunque alia materia, & ipsam materiam, aliaque huiusmodi quibus Christianos, & Catholicos impugnant. Nec non illos qui per se, vel alios de rebus statum Christianæ Reipub. concernentibus, in Christianorum perniciem & damnum, ipsos Turcas, & Christianæ religionis inimicos, nec non hæreticos in damnum Catholicæ religionis certiores faciunt, illisque ad id auxilium, consilium, vel fauorem quomodo libet præstant.

Octava in omnes qui impediunt, seu inuadunt eos qui victualia, seu alia ad usum Romanæ Curie necessaria adducunt, ac etiam eos qui ne ad Romanam Curiam adducantur, vel afferantur prohibent, impediunt, seu perturbant, seu hæc facientes defendunt per se, vel alios cuiuscunque fuerint ordinis, præminentia, conditionis, & status.

Nonæ in omnes illos qui ad sedem Apostolicam venientes, vel ab ea recedentes, sua, vel aliorum opera interficiunt, mutilant, spoliant, capiunt, detinent; nec non illos omnes qui iurisdictionem delegatam, à summo Pontifice, vel ab ipsius iudicibus non habentes

bentes illam sibi temerè vendicantes, similia contra morantes in eadem curia audent perpetrare.

Decima in omnes interficientes, mutilantes, vulnerantes, detinentes, capientes, seu deprædantes Romipetas, seu peregrinos ad urbem causa deuotionis, seu peregrinationis accedentes, & in ea morantes, vel ab ipsa recedentes, & in his dantes auxilium, consilium, vel fauorem,

Vndecima in omnes interficientes, mutilantes, vulnerantes, percutiens, capientes, carcerantes, detinentes, vel hostiliter insequentes S. R. E. Cardinales ac Patriarchas, Archiepiscopos, Episcopos, sedis Apostolicæ legatos, vel nuntios, aut eos à suis diocæsis, territorii, terris seu dominiis efficiens; nec non ea mandantes, vel rata habentes, seu præstantes in eis auxilium, consilium vel fauorem.

Duodecima contra omnes illos qui per se, vel per alias personas Ecclesiasticas quascunque vel seculares ad Romanam curiam super eorum causis, & negotiis recurrentes, ac illa in eadem Curia prosequentes, aut procurantes, negotiorumque gestores, Aduocatos, Procuratores, & Agentes, seu etiam Auditores, vel iudices super dictis causis vel negotiis deputatos, occasione causarum vel negotiorum huiusmodi occidunt, seu quoquomodo percutiunt, bonis spoliant, seu qui per se, vel per alios directè vel indirectè delicta huiusmodi committere, exequi vel procurare, aut eisdem auxilium, consilium, vel fauorem præstare non verentur, cuiuscunque præminentia, & dignitatis fuerint.

Decima tertia contra eos, qui prætextu appellationis à grauamine, vel futura executione litterarum Apostolicarum, recurrunt ad laicam potestatem, ab eaque appellationem admitti, aut præfatas litteras capi, & retineri faciunt. Item contra eos qui dictarum litterarum executionem aliqua ratione impediunt, vel prohibent. Et etiã contra eos qui accedentes ad Romanã Curiam, pro negotiis prosequendis, gratis,

tis, vel litteris impetrandis, directè, vel indirectè prohibent ne accedant vel recurrant, & ne impetratis vrantur, vel dictas litteras apud se, vel apud alios quomodolibet retinere præsumunt.

Decima quarta contra omnes, & singulos qui per se, vel alios autoritate propria ac de facto, beneficia ac decimarum, aliasque causas spirituales, & spiritualibus annexas ab Auditoribus, & Commissariis sedis Apostolicæ, aliisque Iudicibus Ecclesiasticis auocant; illorumque cursum, & audientiam, ac personas, capitula, collegia, conuentus, causas ipsas prosequi volentes impediunt, ac se de illarum cognitione iudices interponunt. Quiue partes actrices quæ causas illas committi fecerunt, & faciunt, ad reuocandum, & reuocari faciendum citationes, vel inhibitiones, aut alias litteras in eis decretas; & ad faciendum vel consentiendum eos, contra quos tales prohibitiones emanarunt, à censuris, & pœnis in illis contentis absolui, per statutum, vel aliàs compellunt; vel executionem litterarum Apostolicarum quomodolibet impediunt, vel suum ad id fauorem, consilium, aut assensum præstant.

Decima quinta contra eos qui ex prætenso officio, vel ad instantiam partis, aut aliorum quorumcumque, personas Ecclesiasticas coram se ad suum tribunal, præter iuris canonici dispositionem trahunt, vel trahi faciunt, vel procurant directè, vel indirectè quouis quæsito colore. Nec non qui statuta aliqua quomodolibet fecerint, ordinauerint, & publicauerint vel factis & ordinatis vfi fuerint, vnde libertas Ecclesiastica tollitur, seu in aliquo læditur, vel deprimatur, ves restringitur, seu iuribus sedis Apostolicæ, ac quarumcumque Ecclesiarum directè, vel indirectè, tacitè vel expresse præiudicatur.

Decima sexta contra eos qui Archiepiscopos, Episcopos, aliosque superiores & inferiores Prælatos, & omnes alios quoscunque iudices Ecclesiasticos ordinarios, quomodolibet hac de causa directè, vel indirectè

Ver
 impetr
 los
 cas
 E. II
 407

directè carcerando, vel molestando eorum agentes, procuratores, familiares, nec non consanguineos & affines impediunt, quominus sua iurisdictione Ecclesiastica contra quoscunque utantur, secundum quod canones, & sacra constitutiones Ecclesiasticae, decreta Conciliorum generalium, & præsertim Tridentini statuunt. Ac etiam eos qui post ipsorum ordinariorum, vel etiam ab eis delegatorum quorumcumque sententias & decreta, aut alias ferri Ecclesiastici iudicium eludentes, ad curias seculares recurrunt, & ab illis prohibitiones, & mandata etiam poenalia ordinariis aut delegatis prædictis decerni, & contra illos exequi procurant: eos quoque qui hæc decernunt, & exequuntur, seu dant consilium, patrocinium, & fauorem in eisdem.

Decima septima contra eos qui iurisdictiones, seu fructus, redditus, & proventus ad summum Pontificem & sedem Apostolicam, & quascunque Ecclesiasticas personas ratione Ecclesiarum, Monasteriorum, & aliorum beneficiorum Ecclesiasticorum pertinentes vsurpant, vel etiam quavis occasione, vel causa, siue Romani Pontificis, vel aliorum ad id legitimam facultatem habentium, expressa licentia sequestrant.

Decima octaua contra eos qui collectas, decimas, taleas, præstantias, & alia onera clericis, Prælati, & aliis personis Ecclesiasticis, ac eorum, & Ecclesiarum, Monasteriorum, & aliorum beneficiorum bonis, illorumque fructibus, redditibus, & prouentibus absque Romani Pontificis speciali, & expressa licentia imponunt, & diuersis etiam exquisitis modis exigunt, aut sic imposita, etiam à sponte dantibus, & concedentibus accipiunt. Nec non qui per se, vel alios, directè vel indirectè prædicta facere, exequi, vel procurare, aut in eisdem auxilium, consilium, vel fauorem præstare non verentur. Et super his innouantur decreta per sacros canones, tã in Lateranensi recentissimè celebrato, quàm aliis Conciliis generalibus edita,

edita, etiam cum censuris, & pœnis in eis conten-
tis.

Decima nova contra Magistratus & iudices, nota-
rios, scribas, executores, subexecutores quomodo-
libet se interponentes in causis capitalibus seu cri-
minalibus, contra personas Ecclesiasticas illas pro-
cessando, banniendo, capiendo, seu sententiam con-
tra illos proferendo, vel exequendo, sine speciali,
specifica, & expressa sanctæ sedis Apostolicæ licen-
tia, quique eiusmodi licentiam ad personas & casus
non expressos extendunt, vel alias perperam abu-
tuntur.

Vigesima contra illos qui per se, vel per alios dire-
ctè, vel indirectè sub quocunque titulo, vel colore
inuadere, destruere, occupare, & detinere præsum-
serint in totum vel in partem ciuitates, terras & lo-
ca, vel iura ad Romanam Ecclesiam pertinentia ei-
que mediatè vel immediatè subiecta, nec non supre-
mam iurisdictionem in illis summo Pontifici, & ei-
dem Romanæ Ecclesiæ competentem de facto vsur-
pare, perturbare, retinere, & vexare variis modis
præsumunt; nec non contra adhærentes, fautores, &
defensores eorum, seu illis auxilium, consilium, vel
fauorem quomodolibet præstantes.

Hæ sunt excommunicationes summo Pontifici in
Bullæ cœnæ reseruata, post quas nonnulla addun-
tur hic obseruanda 1. Hanc bullam durare donec
alia vel ab eodem, vel ab alio Pontifice promulge-
tur.

2. A dictis censuris nullum per alium, quàm per
summum Pontificem, vel ab ea delegatum posse ab-
soluti, nisi in articulo mortis; nec etiam tunc, nisi de-
stando Ecclesiæ mandatis, & satisfaciendo cautione
præstita.

3. Eos qui contra hanc prohibitionem censura in-
nodatos absoluere tentant, excommunicationem
incurtere, aliisque pœnis spiritualibus, & tempora-
libus grauitè coercendos.

4. Eum

4. Eum qui absoluitur ab aliqua ex dictis excommunicationibus, debere habere verum propositum similia ulterius non committendi, alioqui absolutionem nullius esse valoris, & si aliquod statutum contra libertatem Ecclesiasticam fecit, debere illud reuocare, & rescindere.

5. Bullam prædictam ab vniuersis & singulis Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, Episcopis, & locorum Ordinariis, & Prælati vbi libet constitutis, semel in anno, aut si expedit, pluries in Ecclesiis suis, dum in eis maior populi multitudo ad diuina conuenerit, solemniter publicandam esse.

6. Patriarchas, Archiepiscopos, Episcopos, aliosque locorum Ordinarios, & Ecclesiarum Prælatos, nec non Rectores, ceterosque curam animarum exercentes, ac Presbyteros seculares, & quorumuis ordinum Regulares, ad audiendas confessiones deputatos, debere transumptam huius bullæ penes se habere, eamque accuratè legere, ne incautè aliquem absoluant.

ARTICVLVS VI.

De excommunicationibus extra corpus iuris canonici, & Bullam cæna. summo Pontifici reseruatis.

PRÆTER dictas excommunicationes sunt aliæ quamplurimæ, in bullis specialibus summo Pontifici reseruatae, quæ hic breuiter referendæ sunt.

Prima lata est contra eos, qui domum alicuius Cardinalium, tam tempore conclauis, etiam si in Romanum Pontificem tunc sit electus, quàm alias quâdocunque, & ex quacunque causa, armata manu inuadunt, & in ea violenter & hostiliter aliquid diripiunt, aut quempiam ex inibi existentibus vulnerant. Item contra id fieri mandantes, vel factum eorum nomine, ratum habentes, aut facientibus confa-

consilium, vel fauorem præstantes, eosue defendentes.

Secunda contra maioris Pœnitentarii, pro tempore existentis, litterarum executionem qualitercunque impediens aut quominus dictæ litteræ, iuxta earum formam, & tenorem debitæ executioni demandentur, impedimentum, consilium, auxilium, vel fauorem quomodolibet præstantes.

Tertia contra eos qui pro beneficiis obtinendis simulant personam, seque pro aliis examini subiiciunt, vel qui impetrant aliquod beneficium pro altero id ignorante, vt postea ab illo commodum aliquod ex pacto consequantur; vel qui procurant alteri beneficium, sub promissione annuæ pensionis ipsis solvendæ, aut solum cum spe eam consequendi, vel aliquod commodum temporale, vel qui pro seipsis beneficium procurant, cum intentione illud postea resignandi in fauorem alterius.

Quarta contra illos qui litteras, vel nuntium, vel aliquod signum mittunt ad eos qui in conclauis existunt, & contra recipientes.

Quinta contra eos qui alicuius Ecclesiæ, seu cuiusvis secularis, vel regularis beneficii, montium pietatis, aliorumque piorum locorum iurisdictiones, bona, census ac iura etiam feudalia, & emphyteutica, fructus, emolumenta, seu quascunque obuentiones quæ in ministrorum, & pauperum necessitates conuerti debent, per se, vel alios quocunque modo in proprios vsus conuertere, illosque vsurpare præsumpserint, seu impedire ne ab iis ad quos iure pertinent, percipiantur.

Sexta contra feminas ingredientes Monasteria Regularium, siue ingrediantur prætextu facultatum à summo Pontifice obtentorum, siue non, itemque contra Religiosos eas, prætextu eiusmodi facultatum, admittentes. Eandem etiam excommunicationem incurrunt ii, qui ingrediuntur Monasteria Monialium ad malum finem, & qui prætextu facultatis ingrediendi

Veri illius
 impetrant
 los ep
 cast
 E. II
 407

grediendi
 tamunt
 bona fi
 tantes s
 currunt
 tam.
 Septim
 Ecclesia
 vel distr
 standum
 fuerudi
 præstet.
 benefic
 tendum
 Octau
 vel eius
 nare, ve
 munica
 quod in
 turum e
 lam edu
 Nona
 ternunc
 taliter c
 obtiner
 probabi
 Decim
 quam re
 degente
 à casibu
 uere pra
 Sacerdo
 que poss
 casibus
 & Episc
 Undec
 tia egre
 legitimi
 tantes, &

ingrediendi à Pontifice vel alio concessæ, ingredi præsumunt. Quamquam secus dicendum sit de iis, qui bona fide ingrediuntur prætextu facultatis, putantes sibi licitum esse ingressum; illi enim non incurrunt excommunicationem, saltem Papæ reservatam.

Septima contra eos, qui in prouisione beneficiorum Ecclesiasticorum, exigunt partem aliquam fructuû, vel distributionem, vel prouisum inducunt ad præstandum iuramentum, de obseruanda eiusmodi consuetudine, aut possessionem impediunt, donec id præstet. Non tamen damnantur, qui in prouisione beneficiorum aliquid exigunt, in pios usus conuertendum.

Octaua contra eos qui institutum societatis Iesu, vel eius constitutiones directè, vel indirectè impugnanæ, vel eis contradicere audent. Vnde hanc excommunicationem incurrunt, qui affirmant aliquid quod in ea societate obseruari solet, perperam statutum esse, itemque qui libellos famosos contra illam edunt.

Nona contra docentes, licere per litteras, seu internuncium confessario absenti peccata Sacramentaliter confiteri, & ab eodem absente absolutionem obtinere, vel defendentes talem propositionem esse probabilem in aliquo casu.

Decima contra omnes Sacerdotes tam seculares, quam regulares per vniuersam Italiam extra urbem degentes, qui prætextu facultatum, & priuilegiorum à casibus à Papa, vel ab Ordinario reueruatis absoluerè præsumunt. Vnde patet hac censura non ligari Sacerdotes Romæ, vel extra Italiam existentes, adeoque posse iuxta tenorem suorum priuilegiorum à casibus Papalibus (præter contentos in Bulla cœnæ) & Episcopalibus absoluerè.

Vndecima contra Moniales è Monasterio sine licentiâ egredientes, itemque contra concedentes, sine legitima causa, licentiam egrediendi; imò & comitantes, & receptantes.

Duode-

Duodecima contra Minores de Observantia, qui in electionibus, vel ante eas per sex menses pro se, vel pro alio subornauerint, vel qui ad officium obtinendum, quorumuis fauorem extra Religionem procurauerint. Verum Pontifex indulget vt tam Minister, quam Commissarius generalis Ordinis ab hac censura absolueri possint, quando de ipsis non agitur.

Decima tertia contra claustrales recipientes Minimos, sine licentia summi Pontificis.

Decima quarta contra Minimos, subtrahentes se ab obedientia correctorum.

Decima quinta contra Religiosos quoscumque, exceptis Carthusianis, qui recipiunt aliquem ex societate Iesu, sine licentia sui Superioris, & contra admissos.

Decima sexta contra Cardinales reuelantes gesta in secreto consistorio, præcepta sub silentio expressè seruari.

Decima septima contra Episcopos, aliosque collatores qui suspensi à collatione beneficiorum, ob non seruatam formam resignationis præscriptam, audent beneficia conferre, vel ad ea eligere, præsentare, &c.

Decima octaua contra pugnantes in duello, locum concedentes, consulentes, adstantes, &c.

Decima nona contra eos qui simoniam confidentialem committunt, vt dum quis beneficium alicui confert sub conditione, vt accipiens conferat fructus, vel eorum partem ad vtilitatem conferentis beneficium.

Vigesima contra eos qui publicant, vel concedunt indulgentias, certam pecuniæ summam soluentibus, aut facultatem eligendi confessarium, à quo à reseruatibus absolui possint.

Vigesima prima contra Parochos qui obtinent beneficium Parochiale, cum iuramento residendi intra certum tempus, nec tamen hoc iuramentum seruant.

Vigesima

Vigesima secunda contra eos, qui vt expeditionem litterarum Apostolicarum gratis obtineant, in iis fingunt se nepotes, fratres, aut familiares, & cōtinuos commensales Vicecancellarii, vel aliorum Cardinalium, vel Abbreniatorum, vel aliorum quorum litteræ gratis expediri solent. Itemque contra Officiales qui eiusmodi fictionem procurant, aut permittunt.

Vigesima tertia contra eos qui Christianos, in terris Turcarum repertos, capiunt, seu in seruitutem redigunt, vel qui eos inuitos cogunt ad remigandū, etiam si merces iis soluatur, vel qui taleam eis imponunt, id est qui non permittunt vt abeant, donec tantum pretii soluant, vel qui eorum bona diripiunt.

Vigesima quarta contra deferentes alumina ex terris infidelium ad partes Catholicorum, vel facientes adduci, vel adducta vendentes, vel ementes, vel operam suam in eis impendentes, seu in eis laborantes, vel in iis se immiscentes, affecurando naues, & alumina quæ nauibus aduehuntur.

Vigesima quinta contra illos qui in collatione beneficii Ecclesiastici, aut officii secularis exigunt iuramenta illicita, damnoſa, vel Ecclesiasticæ libertati, aut decretis Concilii Tridentini obuiantia. Episcopi tamen qui talia iuramenta exigunt, non incurrunt hanc excommunicationem, sed tantum suspenduntur à diuinis.

Vigesima sexta contra ambientes Papatum, eiusque causa simoniam committentes, & contra tractantes, viuente summo Pontifice, de alio eligendo, inconsulto Pontifice. Non tamen incurritur hæc censura, à tractantibus de iis qui essent apti ad talem dignitatem, & qui possent eligi.

Vigesima septima contra facientes sponſionem, seu promissionem, aut contractum super vita, aut morte summi Pontificis, aut alterius futura creatione, etiā si id fiat sede vacante. Item contra permittentes
tales

tales contractus fieri in suis terris, vel consilium, aut auxilium, aut fauorem in iis dantes.

Vigesima octaua contra tractantes, consulentes, aut alias verba facientes de infeudationibus, aut alienationibus ciuitatum, & locorum ad sedem Apostolicam spectantium, ac propterea de eligendis Oratoribus ad Papam ea de causa mittendis, proponentes, & contra alios quoscunque alienationis huiusmodi Romano Pontifici per se, vel alios insinuantes, vel suadentes.

Vigesima nona contra dantes per se, vel per alium, aut promittentes aliquid nunciatis prouisionem aliquam, à sede Apostolica factam de Ecclesia, vel monasterio.

Trigesima contra extrahentes, vel extrahi, aut asportari vel conduci facientes frumenta, blada legumina, & oleum, extra statum Ecclesiasticum vel ad loca in confinibus status Ecclesiastici existentia, seu à statu immediato ad loca Ecclesie Romanæ mediate subiecta. Quod tamen iam limitatur, modo extractio fiat causa mercimonii.

Trigesima prima contra diripientes, furto subtrahentes, euentes, permutantes, retinentes, &c. animalia, iumenta, aliasque res & bona cuiuscunque generis & speciei, status Ecclesiastici.

A R T I C V L V S VII.

De excommunicationibus Papalibus nemini reseruat: ac primo de iis quæ ut plurimum sunt communes omnibus personis.

PRIMA fertur contra laicos, qui oblationes intra Ecclesiam factas inde auferunt, & sibi applicant.

Secunda contra eos qui cogunt fœminas ad ingressum

um in monasteria, ad susceptionem habitus, vel ad professionis emissionem, præterquam in casibus iure expressis.

Tertia contra eos qui Sanctam Virginum, vel Monialium mulierum voluntatem vel accipiendi, vel retrahendi quoquo modo, sine iusta causa, impediunt.

Quarta contra impediētes visitatores Monialium in iis qua spectant ad earum reformationem.

Quinta contra eos qui vocati ad dirigendas Moniales in electionibus, non abstinēt ab his per quæ inter eas, super faciendis ipsis electionibus, oriri possit discordia, vel exorta nutriri.

Sexta contra omnes, & singulos habentes dominium temporale, qui quouis modo directè, vel indirectè subditos suos, vel quoscunque alios cogunt, quominus liberè matrimonium contrahant.

Septima contra eos qui scienter in gradibus consanguinitatis, vel affinitatis, constitutione canonica interdictis, aut cum Monialibus contrahere matrimonium non verentur, nec non contra Religiosos, Moniales, & clericos in sacris ordinibus constitutos, qui matrimonia contrahunt.

Octava contra eos qui negant, clandestina matrimonia libero contrahentium consensu facta, rata, & vera esse matrimonia, quamdiu Ecclesia ea irrita non fecit. itemque contra eos qui falsò affirmant, matrimonia à filiis familias, sine consensu parentum contracta, irrita esse, & parentes ea rata, vel irrita facere posse.

Nona contra raptores mulierum, eisque consilium, auxilium, & fauorem præbentes.

Decima contra procurantes abortum foetus animati percussionibus, veneno, medicamentis, potionibus, aut oneribus mulieri prægnanti impositis, vel hoc cooperantes. Licet autem hæc excommunicatio non sit summo Pontifici reservata, non tamen

ab ea absoluere possunt, nisi qui ad hos casus specialiter per Ordinarium sunt deputati, ita scilicet ut facultas absoluendi etiam ad casum de quo agimus, extendatur. Vnde si abortus est reseruatus alicui Episcopo, habens generalem facultatem absoluendi à casibus tali Episcopo reseruatis, excommunicationem de qua agimus tollere potest.

Vndecima contra eos qui asserere non verentur, quod summus Pontifex, ante suæ coronationis insignia, se non debet intromittere de prouisionibus, reseruationibus, dispensationibus, & aliis gratiis faciendis, & ex hoc errore aliquas litteras illius, super negotiis quibuscunque, ante coronationem confectas, impugnare presunt.

Duodecima contra eum qui quemuis ex Inquisitoribus, Aduocatis, Procuratoribus, Notariis, aliisque ministris officii Inquisitionis, vel Episcoporum id munus in sua dioecesi obeuntium, seu accusatorem, denunciatores, aut testem in causa fidei quomocunque productum occiderit, verberauerit, deiecerit, &c. vel quoad hæc auxilium, consilium, vel fauorem præstiterit.

Decima tertia contra eos qui præsumunt prædicare, vel pertinaciter asserere, seu etiam publicè disputando defendere, non esse necesse, ut habens conscientiam peccati mortalis, ante sumptionem Eucharistiæ confiteatur, modo se contritum existimet.

Decima quarta contra eos, qui absolutionem ab excommunicatione, vel quamcunque reuocationem ipsius, aut suspensionis, seu etiam interdicti, vi, vel metu extorquent.

Decima quinta contra imprimentes libros, sine debita facultate, & licentia, vel imprimi facientis: itemque si libri sunt de rebus sacris, contra eos vendentes, vel apud se retinentes.

Decima sexta contra eos, qui sine autoritate sedis Apostolicæ, audent vellos commentarios, glossas, annotationes, scholia, vllumue omnino interpretationem

nis genus, super decretis Concilii Trid. quocunque modo edere, aut quicquam quocunque nomine etiam sub prætextu maioris decretorum corroboracionis, aut executionis, alioque quafito colore statueri.

Decima septima contra eos qui clericos (vel quolibet alias personas Ecclesiasticas) ad quos in aliquibus Ecclesiis, Monasteriis, aut piis locis spectat electio, pro eo quod rogati, seu aliàs inducti, eum pro quo rogabantur, siue inducebantur erigere noluerint, vel consanguineos eorum, aut ipsas Ecclesias, Monasteria, seu loca cætera beneficiis, siue aliis bonis suis per se, vel per alios spoliando, seu aliàs iniuste persequendo grauare præsumunt.

Decima octaua contra laicos compellentes Ecclesiasticos ad submittendas Ecclesias, vel bona immobilia, vel iura laicis, absque debita solemnitate, & sedis Apostolicæ facultate, vel ex eiusmodi submissionibus, vel alienationibus legitimè factis aliquid usurpant, præter id quod ipsis ex natura contractus, vel ex conuentione debetur.

Decima nona contra eos qui Agnos Dei, per Romanos Pontifices benedictos depingere, minio notare, vel aurum iis imponere, aut quidpiam aliud superinducere audent, vel illos depingi, aut miniari facere, aut pictos, vel miniatos veniales proponere, vel tenere.

Vigesima contra eos qui hæreticos credentes, receptatores, defensores, vel fautores eorum scièter præsumunt Ecclesiasticæ tradere sepulturæ. Verùm hæc excommunicatio est summo Pontifici reseruata, donec ea ligati corpora eiusmodi propriis manibus publicè extumulent, & proiciant.

Vigesima prima contra eos qui, propriæ temeritatis audacia, corpora defunctorum in cœmeteriis interdicti tempore, in casibus non concessis à iure, vel excommunicatos publicè, aut nominatim interdictos, vel vltorios manifestos scièter sepelire præsumunt,

munt,

munt. Qui tamen hanc censuram incurrit, non potest ab ea absolui, donec ad arbitrium diocesani Episcopi, eis quibus per prædicta iniuriam irrogauit, competentem dederit satisfactionem.

Vigesima secunda contra mandantes aliquem Christianum occidi per Assassinos, & contra receptantes, defendentes, vel occultantes eiusmodi Assassinos.

Vigesima tertia contra partem quæ procurat ut conservator clericorum, vel Regularium à summo Pontifice constitutus, de aliis se intromittat, quàm de manifestis iniuriis, & violentiis, nisi ex privilegio id possit. Neque hæc censura tolli potest à confessario ordinario, nisi postquam id procurans parti iniuste vexatæ satisfecit.

Vigesima quarta contra eos, qui secreto loquuntur cum Cardinalibus, in Conclauis existentibus.

Vigesima quinta contra eos qui fingunt aliquid, vel fraudem committunt, qua fit ut iudex se personaliter conferat ad fœminam, eius testimonii accipiendi causa.

Vigesima sexta contra diuinatores, incantatores, & maleficos. Quidam tamen existimant hanc excommunicationem vsu receptam non esse, nisi maleficio adiungatur error contra fidem.

ARTICVLVS VIII.

De excommunicationibus specialibus contra Ecclesiasticas personas Papa minimè reseruat.

IN primis variæ afferri solent excommunicationes non reseruatæ contra clericos, & Prælatos Ecclesiasticos: quarum prima lata est contra clericos in sacris existentes, qui matrimonium contrahere præsumunt.

Secunda

Secunda contra impugnantes in concionibus, aut disputationibus, verbo, vel scriptis montem pietatis. Verum hæc excommunicatio non tantum ad Religiosos, & clericos, sed etiam ad laicos extendi videtur.

Tertia contra absolventes à casibus in bulla coenæ contentis: si tamen hæc absolutio detur prætextu priuilegii, incurritur excommunicatio Papæ reservata.

Quarta contra eos qui, sine licentia Episcopi, se ingerunt in celebrandis officiis, aut Sacramentis administrandis, in locis vbi sunt permixti populi diversarum linguarum, & rituum, sub eadem fide.

Quinta contra Sacerdotes, qui præfecturam secularem ad ministrare præsumunt, nisi moniti eam abiiciant.

Sexta contra Sacerdotes, aliosue clericos dignitatem, aut personatum habentes, qui extra propriam domum exeunt ad audiendas leges, vel medicinam, nisi intra duos menses hanc auditionem intermittant.

Septima contra clericos habentes beneficia, vel in sacris constitutos, qui interfunt agitationibus taurorum, vel ferarum quæ fiunt in circo, aliove loco clauso.

Octava contra eos qui extra Curiam, & ultra duas dietas resignant alicui beneficium, prætextu facultatis à sede Apostolica obtentæ, & in ea resignatione fraudem aliquam, seu fictionem committunt. Itemque contra resignatarium si sit Episcopo inferior, notarios, & testes ad hanc fictionem concurrentes.

Nona contra Ecclesiasticos Episcopis inferiores locantes, vel quouis alio titulo cōcedentes domum alienigenis vsurariis publicis, ad fœnus exercendum, aut permittentes eos in terris suis domum conducere, vel habitare.

Decima contra clericos, & Religiosos Curæ Ecclesiarum

K

fiarum

fiarum habentes, qui procurant ut regalia iura, & loca Ecclesiarum vacantium ab aliis occupentur. Ceterum occupantes incurrere excommunicationem Papæ reſeruatam, ſupra dictum eſt.

Vndecima contra Eccleſiaſticos ſeculares, & regulares alienantes bona Eccleſiaſtica, tam immobilia, quàm mobilia pretioſa, quæ ſeruando ſeruari poſſunt, ſine conſenſu ſummi Pontificis, & contra eos qui talia bona recipiunt. Epifcopi tamen & Abbates alienantes non hac, ſed aliis pœnis plectuntur.

Duodecima contra Epifcopos, alioſque Prælatos latenter prauaque intentione Romam ſe conferentes, hincque ſine licentia ſummi Pontificis recedentes. Itemque contra eos recipere præſumentes, non monito ſummo Pontifice.

Decima tertia contra Nuntios Apoſtolicos, & alios ad Principes ex quauis cauſa miſſos, qui ab iis ad quos mittuntur, procurare præſumunt commendationes, fauores vocales, aut litteras ad obtinendas dignitates ſibi, aut conſanguineis, ſeu neceſſariis ſuis quouis modo per ipſum Romanum Pontificem conferendas.

Decima quarta contra maiorem Pœnitentiarium, & Officiales pœnitentiariæ præſumentes ſe intramittere in expeditionibus à Pio V. prohibitis in bulla 53. quæ incipit, *in ſublîmi B. Petri folio*, vbi numerantur multæ expeditiones maiori pœnitentiario prohibitz.

Varia etiam ſunt excommunicationes non reſeruata contra Religioſos. *Prima* contra profeſſos qui in ſcholis, aut alibi temerè ſeu ſine cauſa rationabili, habitum ſux religionis dimittunt.

Secunda contra Religioſos qui è clauſtro exeunt ad audiendas leges, vel medicinam, niſi intra bi-meſtre redeant.

Tertia contra Religioſos profeſſos, accedentes ad ſtudia litterarum ſine licentia ſuperioris, cum conſilio conuentus, vel maioris partis,

Quarta

Quarta contra Monachos, & canonicos Regulares administrationem aliquam non habentes, qui ad curias Principum se conferre præsumunt, vt suis Prelatis, aut Monasteriis damnum aliquod inferant.

Quinta contra Religiosos non habentes officia, aut beneficia, qui decimas Ecclesiis debitas sine iusta causa sibi vsurpant, nisi intra duos menses restituât: aut qui decimarum solutionem impediunt, nisi moniti ab iis quorum interest, intra mensem impedire destiterint.

Sexta contra Religiosos qui aliqua, vt audientes decimarum Ecclesiis debitarum solutione retrahant, in sermonibus suis, vel alibi proferre præsumunt.

Septima contra Religiosos, qui requisiti à Rectoribus Ecclesiarum, non admonent pœnitentes de solutione decimarum, nondumque purgatâ negligentia prædicare præsumunt.

Octava contra Religiosos qui interdictum generale, aut cessationem à diuinis, autoritate sedis Apostolicae impositam non seruant, quoties ea ab Ecclesia Cathedrali, vel Parochiali seruatur.

Nona contra Monachos tenentes arma intra septa Monasterii, sine licentia Abbatum suorum.

Decima contra Religiosos professos matrimonium contrahentes.

Vndecima contra Religiosos qui agitationibus Taurorum intersunt.

Duodecima contra Religiosos Mendicantes, & Ecclesiarum Parochialium Rectores, pacem inter se in partibus Germaniæ factam, non seruantes.

Decima tertia contra Religiosos de Obseruantia, ad Capucinos sine debita licentia transeuntes, & contra Capucinos eos admittentes.

ARTICVLVS IX.

De excommunicationibus specialibus contra Magistratus, & Doctores, non reseruat.

P RIMA fertur contra Dominos, rectores, & officiales illius loci in quo electio summi Pontificis facienda est, nisi obseruent statuta in *c. Vbi periculum, de electione in 6.*

Secunda contra eos qui violant constitutionem Pii V. qua Ordines Mendicantes vtriusque sexus à quibuslibet gabellis & oneribus eximuntur.

Tertia contra eos qui faciunt seruari consuetudinem, contra libertatem Ecclesiasticam introductam, aut statutum ei repugnans, nisi fecerint illud è capitularibus suis deleri; itemque contra statutarios, scriptores statutorum, &c.

Quarta contra Dominos temporales qui subditis suis interdiciunt, ne Ecclesiasticis quicquam vendant, aut emant, neque ipsi striticum molant, coquant panem, aliaue obsequia exhibere præsumant. Verùm si hæc prohibitio fiat per aliquod statutum, vel ordinationem, incurritur excommunicatio summo Pontifici, in bulla cœnæ reseruata.

Quinta contra eos qui infra mensem à die cognitionis criminis, non curant obseruari quæ *C. falsis de penis in 6.* statuuntur contra insequentes Cardinales.

Sexta contra Administratores dignitatum secularium, qui ab Episcopis & aliis viris Ecclesiasticis ter requisiti, Ecclesiam, pupillos, & viduas defendere, & latrocinia similiaque vitia extirpare negligunt.

Septima contra Magistratus seculares, nisi præbent auxilium Episcopis, circa clausuram Monialium.

Ostana

Octava contra Dominos temporales, rectores, vel
 officiales, &c. qui Episcopis, & Inquisitoribus
 redire renuunt, quoad Inquisitionem, captionem,
 custodiam, & punitiōem hæreticorum, eumque
 in iis fauorem, vel auxilium præbent.

Nona contra Magistratus, & Officiales non paren-
 tes Cardinalibus sanctæ Inquisitionis, in iis quæ ad
 officium sanctæ Inquisitionis spectant.

Decima contra Episcopos, Inquisitores, eorumque
 commissarios, qui ab aliquo pecuniam modo illi-
 cito extorquent, prætextu officii Inquisitionis;
 et qui bona Ecclesiarum fisco siue seculari, siue Ec-
 clesiastico eodem prætextu applicare attentant.
 Neque excommunicatio reseruata manet respe-
 ctu pecuniam extorquentis, donec ei satisfecerit à
 eo extorsit.

Undecima contra officiales Cancellariæ Apostoli-
 cæ, qui procuratores litterarum contradictarū nun-
 tiantur, quando se in causis à Pio IV. in bulla quæ
 incipit, *uniuersi gregis Domini* prohibitis, quouis mo-
 do introumittere audent.

Duodecima contra legatos, Vicellegatos, governa-
 tores, & alios qui temerè quouis colore, vel prætex-
 tu introumittunt se in officiis notariatum, tam per
 uiam venditis, quàm deinceps vendendis, vel in
 scripturis eiusmodi officia ementium, aut qui ea of-
 ficia ementes molestant siue per se, siue per alios.

Decima tertia contra rectores, præsidentes, officia-
 les, & ministros ciuitatum, & locorum status Eccle-
 siastici, qui alteri quàm fisco cameræ Apostolicæ
 molestas pecuniarias & confiscationes, pro quouis
 termino tam à iure communi, quàm municipali im-
 positas, applicare audent. Verùm quia delinquens
 incurrit excommunicationem, vel suspensionem,
 nonnulli putant illi liberum esse, quàm maluerit ex
 his censuris eligere.

Decima quarta contra Rectores Vniuersitatum, &
 Gymnasiorū, aliosque facultatem doctorandi habē-

tes, qui aliquem cathedras, vel alias lectiones retinere, aut consequi, vel ad gradus promoueri patiuntur, non facta fidei professione. Modo id permittant in locis sibi spiritualiter, vel temporaliter subditis.

Decima quinta contra officiales locorum & communitatum qui edunt statuta de soluendis vsuris, vel non restituendis cum repetuntur, & contra eiusmodi statuta dictantes, aut scribentes. Itemque contra iudicantes, seu sententiam ferentes de soluendis vsuris, vel non restituendis; ac denique contra non delentes, intra tres menses, prædicta statuta ex libris communitatum.

Decima sexta contra officiales, & ministros status Ecclesiastici, qui dant facultatem deferendi pugiones, cultellos, aliaque arma breuioris mensuræ arum palmorum: & contra eos qui prætextu datæ facultatis, eiusmodi arma deferunt. Verum excipiuntur cultelli ad incidendum panem, qui tamen vnum palmum excedere non debent, nec cuspidem habere.

Decima septima contra concedentes pignorationes, quas vulgo repressalias vocant, aduersus Ecclesiasticas personas; vel contra aliquem ciuitatem concessas ad ipsos Ecclesiasticos extendentes.

Decima octaua contra exigentes per se, vel per alium, suo, vel alieno nomine pedagagia, vel guidagia ex rebus Ecclesiasticorum, quæ non deferuntur causa negotiationis. Verum hæc excommunicatio reseruata est ante factam restitutionem, non autem ea facta.

Decima nona contra Principes, aliosque superiores agitationes ferarum in suis terris permittentes. Hæc tamen ab iis non incurritur, modo agitatio non fiat in die festo, & cautè provideant ne cædes ex ea sequantur.

Tandem dux obseruanda sunt censuræ speciales, altera contra Magistros, seu Doctores qui Religiosos, habitu suo dimisso leges, vel physicam audientes, scientes

enter docere, aut in scholis suis præsumpserint
 cinere. Cæterum per leges intelligitur ius ciuile,
 per physicam, medicina.

Altera contra Magistros, & scho'lares qui Bononia
 mos aliorum scholarium, ante finitum tempus
 nationis, cum eorum damno conducunt.

A R T I C V L V S X.

De censuris summo Pontifici in Gallia reseruatis.

NONNULLI recentiores docent 17. excommunica-
 tiones in Gallia summo Pontifici esse reseruatas.

Prima fertur contra percussores clericorum, dum-
 modo percussio sit enormis, qualis est occisio vel
 mutilatio clerici, Cardinalis, Episcopi.

Secunda contra excommunicatos à delegato Papa,
 per annum manent in tali excommunicatione.

Tertia contra clericos communicantes scienter
 cum excommunicatis nominatim à Papa, eos admit-
 tendo ad diuina officia.

Quarta contra incendiarios postquam denuntiati
 fuerint.

Quinta contra infringentes Ecclesias, relque ipsa-
 rum diripientes, postquam denuntiati fuerint.

Sexta contra eligentes in Senatorem, vel in Recto-
 rem vrbis Romana virum aliquem notabilis dig-
 nitatis.

Septima contra grauantes iudices Ecclesiasticos, à
 quibus fuerunt excommunicati, vel aliqua alia cen-
 sura innodati.

Octaua contra clericos seculares, & Religiosos in-
 nocentes aliquem ad iurandum, vel vouendum, vel
 promittendum se apud eorum Ecclesias sepulturam
 accepturum.

Nona contra percussores Episcoporum.

Decima contra Religiosos qui extremam vnctio-
 nem, vel viaticum administrant, vel matrimonio
 intersunt vice Parochi, sine speciali illius licentia.

L 4

Vndecima

Undecima contra Inquisitores malè procedentes
contra hæreticos.

Duodecima contra eos qui aliquem cogunt cele-
brare diuina officia, in loco interdito.

Decima tertia contra eos qui cadauera defuncto-
rum exenterant, & in frustra incidunt.

Decima quarta contra eos qui admittunt ad Sacra-
menta, nominatim excommunicatos à Papa, sine ex-
pressa illius licentia.

Decima quinta contra simoniacos in ordine, bene-
ficio, & ingressu Monasterii.

Decima sexta contra ingredientes Monasteria Me-
nialium, sine licentia Superiorum.

Decima septima contra prouocantes ad duellum,
auxiliantes, locum concedentes, &c.

Verùm hæc sententia non caret difficultate, tum
quia immeritò numerat decimam tertiam excom-
municationem inter hic reseruatam, cum aliunde
fateatur in Gallia nunquam fuisse receptam. Tum
quæ quæ dicuntur contra eligentes in Senatorem
Romanum, virum aliquem nobilem, parum ad
nos spectant; sicut & quæ asseruntur contra Inquisi-
tores. Quare casus summo Pontifici Lutetia reserua-
ri soliti, his versibus comprehenduntur, vt patet ex
Catechesi Christiana, quæ initio Breuiarii Parisien-
sis extat.

*Per Papam sariens clericum, falsarius, vrens
Soluatur, & quisquis audet celebrare ligatus;
Simon si fuerit, sed fallit regula talis,
Si impubes, Monachus, mulier, vetulus, quoque pau-
per.*

Ianitor, hostilis, poteris releuare labore.

Ad quorum intelligentiam aduerte r. quinque tan-
tum casus ijs versibus comprehendendi, quibus absolu-
tio ab excommunicatione reseruata est summo Põ-
tifici. *Primus est*, quando quis clericum percutit,
quod intellege de enormi percussione clerici in sa-
ceris constituti, vel Religiosi. Nam si grauis tantum
fuerit,

fuerit, a
sensis ab
ficia refer
Secunda
adulteran
nim falsi
notorium
Tertius
voluntar
ce denun
nim ab A
cendum
rum. & p
Quarta
gari, aude
ligi pote
dote ce'e
reseruata
Quinta
qui limo
cum; siq
casus Arc
Aduerte
sibus nu
tenentur
causa,
sunt: nin
nem, pau
turbam,
denique
potest R
Verùm r
tionem
postolic
Aduer
sus sum
quam in
dum.

fuerit, ab ea Reuerendissimus Archiepiscopus Parisiensis absoluit, vt patet ex casibus illi reseruatis, postea referendis.

Secundus comprehendit crimen falsariorum, qui adulterant litteras, aut bullas Pontificias; earum enim falsificatio Papæ reseruatur, quando factum est notorium; si verò sit occultum, Archiepiscopo.

Tertius locum habet in eo qui alienam domum voluntariè inecndit, quando incendiarius est publice denuntiatus; secus si denuntiatus non sit, tunc enim ab Archiepiscopo absolui potest. Et idem dicendum de effractore, & spoliatore ædium sacrum, & piorum locorum.

Quartus respicit Sacerdotes qui quamdiu sunt ligati, audent sacrum celebrare; verùm non satis intelligi potest, ob cuius censura violationem, à Sacerdote celebrante incurratur excommunicatio Papæ reseruata.

Quintus tandem casus complectitur eorùm crimen, qui simoniam committunt modo crimen sit publicum; siquidem simonia, & confidentia occulta inter casus Archiepiscopo reseruatos numeratur.

Aduerte 2. septem genera personarum in dictis versibus numerari, quæ si inciderint in casus Papales, non tenentur Pontificem adire, absolutionis obtinendæ causa, sed ab Archiepiscopo Parisiensi absolui possunt: nimirum impubem, monachum, mulierem, senem, pauperem, ianitorem, qui scilicet dum arce turbam, Sacerdotem casu percutit, & vulnerat, ac denique eum qui hostium infidias metuens, non potest Romam proficisci sine graui vitæ periculo. Verùm nulla est ratio cur isti non teneantur absolutionem ab excommunicatione petere à Nuntio Apostolico, qui Lutetiæ residere solet.

Aduerte 3. in Rituali Parisiensi anno 1646. edito casus summo Pontifici Lutetiæ reseruatos, paulò aliter quam in dicta Catechesi referri, nempe in hunc modum.

Casus frequentiores Papa in his partibus reservati.

1. **E**XVSTIO templorum, nec non & domorum profanarum procurata, dum incendiatus est publice denunciatus.
2. Simonia realis in Ordinibus, & beneficiis, & confidentia dummodo sit publica.
3. Occisio, seu mutilatio membrum cuiusque in sacris Ordinibus constituti.
4. Percussio Episcopi, seu alterius Prælati.
5. Delatio armorum ad partes infidelium.
6. Falsificatio Bullarum, seu litterarum summi Pontificis.
7. Invasio, deprædario, occupatio, aut devastatio terrarum Romanæ Ecclesiæ.
8. Violatio interdicti ab eadem sancta sede impositi.

Nota 1. hos omnes casus adiunctam habere censuram. 2. non omnes casus Papæ in his partibus reservatos, hic notari, sed eos tantum qui frequentius occurrunt. 3. quoad aliorum obligationem, spectandam esse locorum consuetudinem, à viris doctioribus & piis probatam; cum hac in re nihil certi statui possit.

Vt autem quæ iam diximus de casibus summo Pontifici Parisiis reservatis, melius intelligantur, simulque constet quousque se extendat potestas Sacerdotum, qui ibidem confessionibus audiendis vacant, operæ prærium est hoc loco recensere casus in Diocesi Parisiensi nunc reservatos, ut in prædicto Rituali referuntur.

Casus Reverendissimo Archiepiscopo Parisiensi reservati.

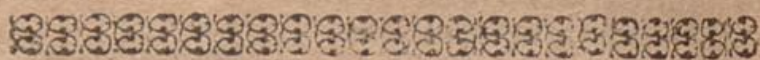
1. **G**RAVIS percussio Religiosi, vel clerici in sacris constituti, quæ si atrocior fuerit, summo etiam Pontifici reservatus.

a. Exu-

1. Exustio domorum procurata & voluntaria, dummodo incendiarius non sit publicè denunciatus, nam si denunciatus est, reseruat S.P.
2. Idipsum de effraкторe, & spoliatore ædium sacrum intelligi etiam voluntarium.
3. Homicidium voluntarium.
4. Monomachia, vel duellum, quo nomine continentur omnes pugnantes in duello, tum etiam qui vulgò dicuntur ipsorum patrini, & qui ad illud provocant scienter.
5. Coniugi mortem machinari, id est, re ipsa tentare, licet fortè non sequatur.
6. Procuratio abortivi, siue animati, siue inanimati.
7. Percussio Patris, vel Matris,
8. Profiteri vel exercere maleficia, veneficia, divinationes ceterasque artes magicas, non vero Magos, aut divinos consulere.
9. Profanatio, & impius usus sacro-sanctæ Eucharistiæ, Chrimatis, & olei sancti.
10. Atrox & violenta percussio, cum multa sanguinis effusione in Ecclesia.
11. Fornicatio in Ecclesia.
12. Concubitus cum sanctimoniali.
13. Concubitus Confessarij cum pœnitente, & pœnitentis cum confessario.
14. Raptus virginum, vel mulierum honestè viventium.
15. Incestus intra secundum gradum consanguinitatis, vel affinitatis.
16. Sodomiticum peccatum, & quod eo gravius est.
17. Sacrilegium, quo intelligitur furtum rei sacrae in sacro loco, vel rei profanae depositæ in loco sacro.
18. Crimen falsariorum, quo intelliguntur falsi testes coram iudice, & qui falsam cudunt monetam, & etiam qui falsant litteras Ecclesiasticas, modo tamè non sint litteræ aut bullæ summi Pontificis, harum enim falsificatio reseruat Papa, quando factum est notorium.

20. Simonia & confidentia occulta.

21. Promoueri ad ordines maiores, supposita alia persona, ad subeundum examen, vel falso, aut supposito titulo.

CAPVT IV.

DE SUSPENSIONE, DEPOSITIONE, & degradatione.

ARTICVLVS I.

De natura, & effectibus suspensionis.

DVBIVM est 1. quid sit suspensio. *Respondeo* suspensionem esse censuram Ecclesiasticam, quia clericus impeditur ne functiones sui officij, aut beneficij exerceat. Ex quo patet 1. suspensionem proprie non cadere nisi in solos clericos, eum prius usu potestatis Ecclesiasticæ, quæ non nisi solis clericis cõpetit.

Patet 2. suspensionem distingui ab excommunicatione, & interdicto, quia hæc priuant aliis bonis, aut iisdem sub alia ratione. Nam excommunicatio priuat bonis spiritualibus, quatenus habent rationem communicationis cum fidelibus, interdictum verò, vt sunt quædam participatio rerum sacrarum: suspensio autem, vt habent rationem functionis clericalis.

Dubium est 2. quotuplex sit suspensio. *Respondeo* esse multiplicem, nam 1. alia est à iure, alia ab homine, vt patet ex dictis, vbi de censuris in genere. 2. alia totalis, quæ nimirum suspendit ab omni officio, tam ordinis, quàm iurisdictionis, & à beneficio: alia partialis, quæ tantum ab altero suspendit, idque aut totaliter, vt si Sacerdos suspendatur ab omni officio Sacerdotali; aut solum partialiter, vt si suspen-

datas